

Op eigen kracht

Wmo-beleidsplan 2008-2011

**Meerjarige
beleidsagenda en uitwerking
van de in 2006 vastgestelde
Kadernota Wmo: visie en speelveld**

Gemeente Lingewaal

Zomer 2008

Hoofdstuk 1: Vooraf

Aanleiding

De samenleving zal de komende jaren ingrijpend veranderen. Voornaamste oorzaak is de vergrijzing en ontgroening. Is nu nog 1 op 7 mensen 65+; in 2038 zal dat 1 op 4 zijn. Gevolgen van deze ontwikkelingen zullen sterk zichtbaar worden op de arbeidsmarkt. De beroepsbevolking zal de komende decennia afnemen van 10 miljoen mensen nu, naar 9 miljoen.

De vergrijzing laat zich ook zien in de ondersteuningsvraag die zal toenemen en van aard zal veranderen. Als we deze ondersteuningsvraag op dezelfde manier blijven beantwoorden als de afgelopen decennia gebruikelijk was, lopen we tegen een betaalbaarheidsprobleem aan. Bovendien is die ondersteuning heel lastig in te vullen op de krapper wordende arbeidsmarkt.

Maar er liggen ook kansen: want – hoe paradoxaal het ook klinkt – ouderen worden steeds vitaler. Ten opzichte van de drie levensfasen waarin we enkele decennia geleden het leven nog indeelden (leren, werken, rust), is er nu een vierde levensfase bijgekomen; een fase waarin (jongere) ouderen vaak in goede gezondheid, tijd en energie hebben om van nut te zijn voor de samenleving. Ook hebben grote groepen ouderen meer middelen ter beschikking. Er is een markt aan het ontstaan waarop oplossingen worden bedacht en ontwikkeld voor de veranderende bevolkingssamenstelling. Gemaksdiensten en woonvormen waarin ouderen met en voor elkaar zorgdragen voor zo zelfstandig mogelijk wonen, zijn voorbeelden.

Al met al ligt er in deze sterk veranderende samenleving een grote uitdaging voor iedereen, zeker niet alleen voor de gemeente. Oplossingen en voorzieningen uit het verleden bieden geen garantie meer voor de toekomst. Er is ruimte en er zijn ideeën nodig om de samenleving anders in te richten. En dat is eigenlijk ook meteen de grote uitdaging waar we met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voor staan.

De ontwikkelingen staan niet morgen al in volle omvang op de stoep. Vergrijzing komt geleidelijk aanrollen. Dat geeft tijd om ons er op voor te bereiden. Zo moet u dit eerste beleidsplan ook zien; nu beginnen, maakt de maatregelen behapbaar. En wat we vooral niet moeten vergeten is dat de ontwikkelingen ook vele kansen bieden. Als het bijvoorbeeld een gewoonte is dat de vitale jongere ouderen mede-zorgdragen voor de minder vitale oudere ouderen, dan draagt dat in hoge mate bij aan de toekomstbestendige inrichting van de samenleving.

Over de Wmo: samen aan zet!

De Wmo is in zijn opzet een brede participatiewet die tot doel heeft meedoen mogelijk te maken voor iedereen. Bijzondere doelgroepen van de Wmo zijn mensen met een ondersteuningsbehoefte zoals mensen met een verstandelijke, lichamelijke of geestelijke beperking en kwetsbare ouderen. Maar als het doel is meedoen mogelijk te maken voor iedereen, dan is in feite de hele samenleving aan zet; hetzij om zelf mee te doen, hetzij om meedoen voor anderen mogelijk te maken. Dan hebben we het niet alleen over burgers, maar ook over alle organisaties met een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Veel meer dan een wet, is de Wmo een middel tot bewustwording van de veranderingen die ons te wachten staan en een middel om een mentaliteitsverandering in de samenleving te bewerkstelligen, waarbij solidariteit een leidend principe zal zijn. De Wmo geeft gemeenten veel vrijheid om dat, in overleg met burgers en organisaties, naar eigen inzicht aan te pakken.

Welke stappen hebben we al gezet?

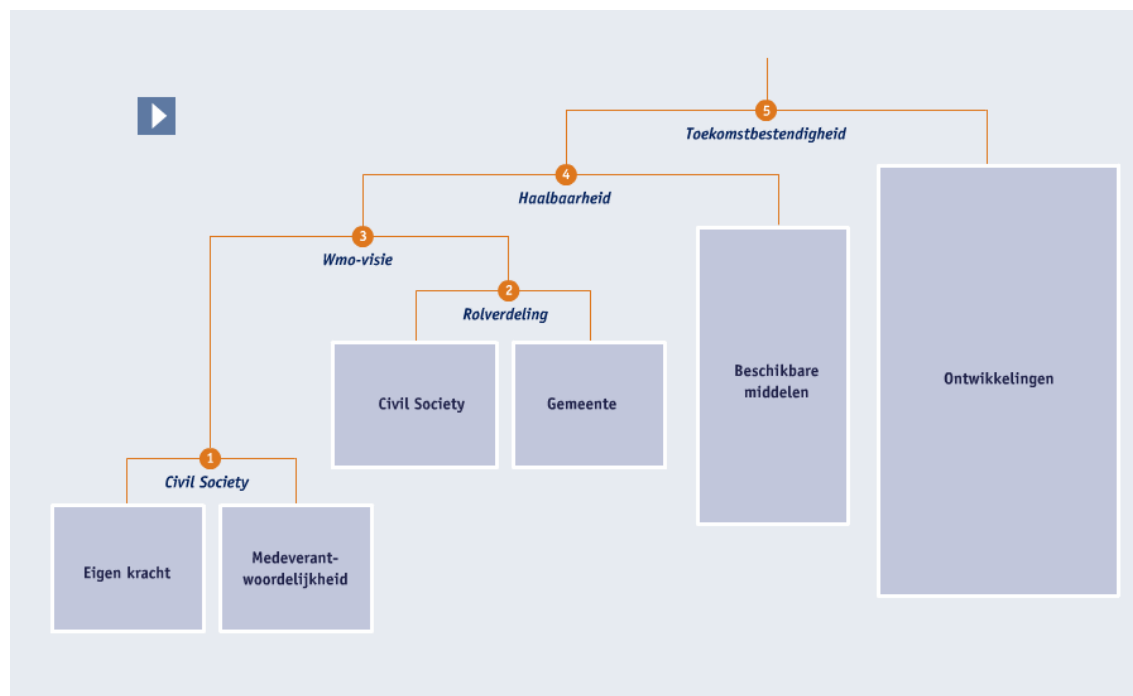
In 2006 en 2007 is een visie opgesteld voor de brede Wmo en is een nulmeting gemaakt van het huidige beleid als vertrekpunt van de Wmo-ontwikkeling.

De Wmo vraagt van gemeenten om in overleg met belanghebbenden en betrokkenen een vierjarig beleidsplan vast te stellen dat als leidraad dienst doet bij het vormgeven van de benodigde

maatschappelijke veranderingen. Dat beleidsplan heeft een visie nodig zodat alle spelers weten waarnaar we gezamenlijk op weg gaan.

In 2006 is in overleg met de vele spelers in dit veld in en voor gemeente Lingewaal een visie opgesteld. Deze visie is geënt op de geest van de Wmo en is nog steeds actueel. In wezen is de Wmo vergelijkbaar met een mobiele; geen telefoontje, maar zo'n evenwicht zoekend speelgoed dat veel kinderkamers siert. Een mobiele bestaat uit een aantal balansen die op zich, maar ook onderling, steeds in balans moeten worden gebracht. Is er een onderdeel uit balans, dan is de hele mobiele uit balans. De kunst is om de juiste 'knoppen' te vinden en daar zodanig aan te draaien dat de mobiele zijn balans vindt.

De Wmo-mobile ziet er als volgt uit:

De keuzes die de raad in 2006 heeft gemaakt (op basis van de input die vele meedenkers in het Lingewaalse hebben geleverd):

Balans 1: de Civil Society¹

Eigen kracht behouden en bevorderen vormt de kern van de Wmo, samen met het nemen en bevorderen van medeverantwoordelijkheid voor elkaar en daarmee voor de samenleving als geheel.

Eigen kracht is wat je zelf kunt doen, zelf kunt regelen en zelf kunt betalen. Eigen kracht gaat ook over het maken van keuzes. Uitgangspunten in Lingewaal:

- Het beroep op eigen kracht kan naar draagkracht en dit is individueel bepaald
- Het hebben van een eigen netwerk versterkt de draagkracht van een kwetsbare burger
- Voor het bepalen van draagkracht zijn onafhankelijke criteria nodig.

Medeverantwoordelijkheid: Medeverantwoordelijkheid is wat men voor en met elkaar doet in de samenleving. Uitgangspunten in Lingewaal:

¹ **Civil society** wordt ook wel de burgermaatschappij genoemd. De civil society wordt veelal gebruikt als aanduiding voor politieke en maatschappelijke wensbeelden, zoals betrokkenheid van burgers bij de publieke zaak, vergroting van maatschappelijk zelfbestuur ten koste van de politiek, beperking van commerciële invloeden en versterking van gemeenschapszin en tolerantie.

- In de eerste plaats gaat het om medeverantwoordelijkheid in eigen kring: wat huisgenoten doen en mantelzorgers in de bredere kring van de burger.
- Daarnaast gaat het bij medeverantwoordelijkheid ook over de bredere samenleving; vrijwilligerswerk, wat maatschappelijk betrokken organisaties en bedrijven doen, hoe organisaties samenwerken als sprake is van een meervoudige ondersteuningsvraag enz.

Nodig is een mentaliteitsverandering: investeren in gedragverandering zodat burgers meer op eigen kracht en in medeverantwoordelijkheid meedoen aan de samenleving.

Balans 2: De Rolverdeling

Hierbij gaat het om de balans tussen enerzijds de kwetsbare burger, zijn netwerk en het bredere particuliere initiatief, en aan de andere kant de gemeente.

Rol van partijen in de samenleving

- eerst een maximaal beroep doen op eigen kracht van burgers en organisaties
- vervolgens een beroep doen om medeverantwoordelijkheid van:
  - o huisgenoten
  - o mantelzorgers
  - o vrijwilligers
  - o het brede particuliere initiatief

Rol van de gemeente:

- Scheppen van randvoorwaarden, faciliteren, stimuleren en evalueren: bijvoorbeeld via het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
- Samenhang aanbrengen: grensoverschrijdend organiseren, het actief bemiddelen tussen vraag en aanbod, het laten functioneren van één Wmo-loket.
- Een vangnet vormen
- Preventie bevorderen, want voorkomen is beter dan genezen
- Inkoper van voorzieningen en subsidiënt
- Toegangsbewaker van voorzieningen
- Regierol

Balans 3: De Wmo-visie

De balansen civil society en rolverdeling vormen samen het fundament van de visie. Dit fundament zal de komende jaren steeds meer de onderbouwing van allerlei gemeentelijk beleid gaan worden. In ieder geval van het beleid dat wettelijk tot onderdeel van de Wmo is benoemd via de negen prestatievelden die de Wet Wmo onderscheidt. Maar in Lingewaal kijken we breder. Daarover dadelijk meer.

In het kort is de Wmo-visie: startpunt eigen kracht (zelf doen, zelf betalen, zelf keuzes maken), zwaartepunt bij de medeverantwoordelijkheid (voor elkaar in de eigen omgeving en in de bredere samenleving) en de gemeente faciliteert en stimuleert dit en biedt in ieder geval een vangnet.

Hoe gaan we dat bewerkstelligen:

- met een heldere en gepaste rolverdeling
- met nieuwe vormen van samenwerking
- met *inclusief* beleid waar mogelijk: dat is beleid dat vanzelfsprekend rekening houdt met mensen met beperking, zodat er geen apart doelgroepenbeleid meer nodig is
- door een flexibele opstelling en het beschikbaar stellen en herverdelen van middelen
- door creatief, vernieuwend en SMART² te werk te gaan en door keuzes te maken
- via interactieve beleidsvorming

Balans 4: Haalbaarheid

De eerste twee balansen moeten in balans zijn met de middelen. Hierbij gaat het zowel om menskracht als financiële middelen. Vastgestelde uitgangspunten:

- Sociale kwaliteit is het leidend principe in Lingewaal. Mogelijke meerkosten voor kwetsbare groepen worden daarbij niet uit de weg gegaan.

---

² SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden

- Actiever beleid ten aanzien van eigen bijdragen en efficiënter gebruik van hulpmiddelen is nodig. Voorkomen moet worden dat mensen teveel aan eigen bijdragen betalen.
- De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten
- Ruimer kijken dan de negen Wmo-prestatievelden in de wet. Door breder te kijken kunnen we in feite meer 'knoppen' vinden om de mobile in balans te krijgen. Zie hiervoor ook de volgende paragraaf van dit hoofdstuk.

Balans 5: toekomstbestendigheid

Uitgangspunt hier is om bijvoorbeeld vergrijzing niet alleen als bedreiging te zien, maar ook naar kansen te kijken: in brede zin gebruik maken van 'de zilveren kracht' (jongere ouderen die oudere ouderen ondersteuning bieden), aanpasbaar en aangepast bouwen, een groeiende groep bemiddelde ouderen, gebruik van domotica (technische aanpassingen die langer thuis wonen mogelijk maken) enz.

Vormingsproces visie en beleidsplan

De Wmo-visie is in 2006 opgesteld in overleg met het brede veld van organisaties en instellingen die bij de Wmo betrokken zijn, met geïnteresseerde burgers en uiteraard met de gemeenteraad.

In 2007 is veel ambtelijke capaciteit gaan zitten in de allerlei zaken die met de concrete invoering van de Wmo te maken hebben. Bijvoorbeeld zaken in en rondom het Wmo-loket en zaken rondom inkoop en verstrekking van de individuele Wmo-voorzieningen. Een deel hiervan is in regionaal verband opgepakt. Ondanks dat, gaat veel capaciteit zitten in lokale uitwerking en verfijning.

2008 is het jaar van het beleidsplan. Voortbouwend op de visie, is een agenda opgesteld die de visie concreet gaat maken en bijdraagt in de verwezenlijking in een periode van vier jaar (2008-2011). Net als bij de visievorming, hebben we ook voor het beleidsplan gekozen voor een pragmatische benadering. Een andere keus zou ook niet realistisch zijn; gemeente Lingewaal is klein van omvang. Dit vertaalt zich ook in de ambtelijke capaciteit. Een en ander wil niet zeggen dat we geen ambities hebben, maar dat we vooral waarde hechten aan realiseerbaarheid van onze voornemens. Daarom ook liften we waar mogelijk mee op dat wat in regionaal verband kan worden voorbereid. Overigens is de kleinschaligheid van Lingewaal voor de Wmo zeker niet ongunstig; sociale samenhang in de kernen is aanwezig en de lijnen tussen allerlei samenwerkingspartners zijn kort. Kleinschaligheid biedt dus ook allerlei kansen.

In het volgende hoofdstuk staan de agendapunten uiteengezet waarmee we in de komende jaren de Wmo-visie in gemeente Lingewaal werkelijkheid willen laten worden. Deze agenda is tot stand gekomen in een ambtelijk voorbereidingsproces door het team Welzijn. Dit team bestaat uit beleidsmedewerkers en Wmo-consulenten; denkers en doeners dus die zich realiseren dat ze alleen door samen te werken de Wmo-uitdaging aan kunnen gaan.

Het ambtelijke voorbereidingsproces kende vier stappen:

1. keuze voor zes domeinen in plaats van negen prestatievelden
2. inzicht in het vertrekpunt
3. de weg van vertrekpunt naar visie
4. komen tot een agenda per domein.

De vijfde stap is vervolgens:

5. bespreken van de agenda's per domein met de Wmo-raad

Ad. 1. Zes domeinen in plaats van negen prestatievelden

De wettelijke onderverdeling van de Wmo kent negen prestatievelden. Dat is erg veel om gemakkelijk te kunnen overzien en dat maakt brede betrokkenheid dus lastiger. En dit terwijl de Wmo juist wel brede betrokkenheid nodig heeft. Bovendien hebben we ten tijde van de visie al besloten om breder te kijken dan alleen de wettelijke Wmo-prestatievelden. Dat zou nog meer 'prestatievelden' opleveren.

We hebben daarom gebruik gemaakt van de vrijheid om de Wmo zo onder te verdelen dat we goed aan onze burgers uit kunnen leggen waar de Wmo allemaal over gaat. Dat doen we door middel van de indeling in zes domeinen. Domeinen die enerzijds een bundeling zijn van een aantal prestatievelden, anderzijds ook beleidsterreinen meenemen die niet tot het wettelijke kader van de

Wmo behoren, maar er wel veel mee te maken hebben. De namen van de domeinen zijn zo gekozen dat ze laten zien wat de missie is op dat domein. Deze missies op de zes domeinen tezamen, laten de geest van de Wmo in al zijn facetten zien. Het gaat om de volgende zes domeinen³:

1. Zelfstandig en samen leven in iedere kern
2. Verantwoordelijk opvoeden en opgroeien
3. Mantelzorg en vrijwilligers gewaardeerd en ondersteund
4. Meedoen makkelijker maken
5. Regie op preventie, zorg en opvang
6. Anders en samen te werk

Ad. 2. Inzicht in het vertrekpunt

Met de visie hebben we een duidelijke richting voor ogen. Om stappen op de weg daarnaar toe te kunnen bedenken, is inzicht in de huidige situatie nodig. In 2007 is een nulmeting voor de Wmo gehouden, getiteld 'Een helder vertrekpunt'. Mede aan de hand daarvan, maar ook op basis van ervaring en kennis van de ambtenaren van het team Welzijn, is een beeld geschetst van de huidige vraag, het huidige aanbod en de ontwikkelingen die spelen. De weerslag van deze stap is opgenomen in bijlage 2. We stellen bij voorbaat dat dit beeld niet volledig is, maar wel voldoende handvatten biedt om een agenda uit te destilleren voor de komende jaren. Dit in combinatie met de uitkomst van stap 3.

Ad. 3. De weg van vertrekpunt naar visie

Vervolgens is aan de hand van de uitkomst van stap 2 een oordeel geveld over het vertrekpunt; wat is goed nu, en wat kan beter? Ook is gekeken welke kansen en bedreigingen we zien op de weg van vertrekpunt naar de visie. De uitkomst hiervan is opgenomen als bijlage 3.

Ad. 4. Agenda per domein

De laatste stap is het opstellen van agenda's per domein. We zijn op een aantal manieren tot de keuze voor de agendapunten gekomen. Allereerst van belang om te vermelden is dat we het aantal agendapunten per domein bewust beperkt hebben gehouden. We zijn namelijk nadrukkelijk uitgegaan van de realiteit dat zowel onze maatschappelijke partners als de gemeente niet alles, en zeker *niet alles tegelijk*, kunnen doen. Dat moeten we ook niet willen. Grote veranderingen krijgen we niet voor elkaar door alles met alles te verbinden en dat tegelijk aan te willen pakken. Meer soelaas biedt het steeds inzetten op een aantal speerpunten. In schema ziet dit er als volgt uit:

---

³ Alle prestatievelden en omliggende beleidsvelden zijn logisch te ordenen onder deze domeinindeling. Hoe de domeinen zich verhouden tot de prestatievelden staat in bijlage 1.

De Wmo-visie is gesymboliseerd in de middencirkel. Daaromheen zijn de zes domeinen aangegeven. Op al deze domeinen bestaat al veel beleid. Daar blijven we voorlopig gewoon uitvoering aan geven, hoewel we ook het bestaande beleid de komende jaren in verband zullen brengen met de Wmo-visie. Wat duidelijk gaat veranderen, is dat wat we in de overlap tussen de visie-cirkel en domeinencirkels neerzetten. Dat begint klein maar de komende jaren zal een steeds groter deel van de visie via de domeinen verwezenlijkt worden. Zoals een steen die je in het water gooit. In de volgende vierjaren periode zal de Wmo-visie in nog meer gemeentelijk beleid tot leven worden gebracht.

Inhoudelijk keuzes voor de agendapunten zijn als volgt gemaakt:

- Logisch voortkomen uit de stappen 2 en 3 hierboven, gecombineerd met wat voortkomt uit de stappen hieronder:
- Al eerder gaven we aan dat we met een kleinschalige gemeente en dito ambtelijk apparaat te maken hebben. Meeliften op regionale voorbereidingswerkzaamheden is dan logisch en noodzakelijk. In regionaal verband is de afgelopen jaren een sociale agenda opgesteld. De provincie subsidieert veel van de voorbereidings- en uitvoeringskosten van de verschillende agendapunten. Lingewaal heeft zich voor een aantal agendapunten ingeschreven. Voor zover ze met de Wmo te maken hebben, vindt u deze op de agenda's per domein die zo dadelijk volgen.
- Op een aantal domeinen spelen er wettelijke agendapunten; zaken die we wettelijk verplicht op moeten pakken in een van de vier uitvoeringsjaren waar dit beleidsplan over gaat.
- Voornemens van de gemeente Lingewaal die (ook) over de Wmo gaan, hebben we voor het overzicht, én voor de kansen tot samenhang, opgenomen in het beleidsplan. Een voorbeeld is het leefbaarheidsonderzoek. Het voornemen is in 2009 en 2010 in alle kernen leefbaarheidsonderzoek uit te voeren. Dit onderzoek en de interactieve aanpak die wordt voorgestaan, zal veel raakvlakken hebben met het Wmo-beleid en informatie opleveren voor dit beleid. Een ander voorbeeld is het toetsingskader Zorgvoorzieningen in Lingewaal. Dit kader is de richtlijn voor het te realiseren voorzieningenniveau per kern.

In het volgende hoofdstuk staat in iedere paragraaf de agenda per domein uitgewerkt. In dit beleidsplan beperken we ons tot een korte schets van ieder agendapunt. In een jaarplan zal steeds de agenda voor dat jaar verder geconcretiseerd worden, tot uiteindelijk zo SMART mogelijk niveau (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden). Omdat 2008 al een poosje bezig is, gaat het eerste jaarplan over zowel 2008 als 2009.

Overigens is het heel goed mogelijk dat aan het jaarplan voor 2010 of voor 2011 nieuwe agendapunten worden toegevoegd. De tijd (en de samenleving!) staat ten slotte niet stil. Ook de

uitkomst van het leefbaarheidsonderzoek zal tot voornemens leiden die onder de vlag van de brede Wmo-agenda zullen worden uitgevoerd. Op dit moment kunnen we ze echter nog niet concreet benoemen. Ditzelfde geldt bijvoorbeeld ook voor het jaarlijks te houden Klanttevredenheidsonderzoek; uiteraard gaan we aan de slag met de resultaten, maar die zijn op dit moment nog niet te benoemen. Kortom: de Wmo brengt de samenleving in beweging. Dat leidt tot een dynamische invulling van het beleid.

Stap 5: Bespreken van de agenda's per domein met de Wmo-raad

De Wmo-raad vertegenwoordigt de Wmo-doelgroepen. Daarom bespreken we de inhoud van dit Wmo-beleidsplan met hen. Niet alleen omdat dat wettelijk zo is geregeld, maar ook omdat we draagvlak en betrokkenheid van de Wmo-raad hard nodig hebben bij de verder vormgeving en uitvoering van ons Wmo-beleid.

Bij de visie-ontwikkeling zijn alle organisaties (professionele en vrijwilligersorganisaties) betrokken die iets met de Wmo van doen hebben. Bij de uitwerking van de agendapunten zullen ook de organisaties in kwestie betrokken worden.

Hoofdstuk 2: Agenda's per domein

Domein 1: Zelfstandig en samen leven in iedere kern

Over dit domein

Prestatieveld 1 gaat over: "het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in buurten en wijken". Maar we zien nadrukkelijk ook de gebouwde omgeving (huizen, aangepaste of aanpasbare huizen en de inrichting van de woonomgeving, de groenvoorziening, speelvoorzieningen), de bereikbaarheid, veiligheid en een zekere nabijheid van voorzieningen als randvoorwaarden om goed zelfstandig en samen te kunnen leven in een wijk of kern. Daarom trekken we dit domein breder dan prestatieveld 1.

Goed samenleven in iedere kern is een randvoorwaarde voor mensen om zo gewoon mogelijk mee te kunnen doen in de samenleving. Bovendien is dit noodzakelijk voor een goed functionerende *civil society*⁴. Wanneer mensen voor elkaar en hun omgeving zorgen, doen zij minder snel een beroep op de ondersteuning en zorg die wordt geboden door professionele organisaties.

Goed zelfstandig en samen leven in iedere kern ontstaat zeker niet alleen als gevolg van inzet van professionele organisaties, maar vooral door de inzet van bewoners zelf. Bevorderen van sociale samenhang heeft de meeste kans van slagen op kleinschalig niveau. Laat dat nu net de schaal zijn die Lingewaal kenmerkt!

Agendapunten

Agendapunt 1: Het leefbaarheidsonderzoek (2008-2009)

In 2008 en 2009 voeren we een leefbaarheidsonderzoek uit in en met de vijf kernen van de gemeente Lingewaal. Dit onderzoek gaat over zowel 'fysiek' als 'sociaal'. Op basis van het onderzoek maken we samen met de kernen plannen om gezamenlijk aan leefbaarheid te werken.

Agendapunt 2: Woon-zorg-voorzieningen (2009 e.v.)

In 2009 gaan we samen met bewoners en professionele partners concrete plannen maken om wonen en zorg in de kernen duidelijk herkenbaar en bereikbaar te positioneren. Op basis van het eerder opgestelde toetsingskader 'Zorgvoorzieningen in Lingewaal' verkennen we per kern de behoefte aan voorzieningen. De verkenningen zetten we af tegen de mogelijkheden die de bestaande voorzieningen en de woningvoorraad bieden. Waar bouw van voorzieningen wenselijk is, voeren we lokatieverkenningen uit.

We streven op termijn naar gezondheidscentra voor de kernen Asperen, Herwijnen, Vuren en Heukelum. De gemeente zal zich vooral initiërend en faciliterend opstellen en voor de daadwerkelijke ontwikkeling de samenwerking zoeken met de Woningstichting (CWL) en lokale en regionale zorgaanbieders.

Agendapunt 3: Visie op voorzieningen als basis voor accommodatiebeleid (2010 e.v.)

Het leefbaarheidsonderzoek zal veel handvatten opleveren om tot een visie te komen op een wenselijk en haalbaar voorzieningenniveau in de kernen. De zorgvoorzieningen om zo lang mogelijk, zo zelfstandig mogelijk wonen mogelijk te maken, maken hier deel van uit. Daarnaast gaat het bijvoorbeeld om dorpshuizen en verenigingsgebouwen. De financiële mogelijkheden van de gemeente geven hierbij grenzen aan.

Agendapunt 4: Effectief kerngericht werken (2011)

In 2011 of zoveel eerder als mogelijk, invoering van de methodiek kerngericht werken. In de komende jaren wordt deze methodiek in het verband van de regionale sociale agenda ontwikkeld. De methodiek gaat zich richten op het 'hoe' van verbetering van de leefbaarheid in kernen.

---

⁴ **Civil society** wordt ook wel de burgermaatschappij genoemd. De civil society wordt veelal gebruikt als aanduiding voor politieke en maatschappelijke wensbeelden, zoals betrokkenheid van burgers bij de publieke zaak, vergroting van maatschappelijk zelfbestuur ten koste van de politiek, beperking van commerciële invloeden en versterking van gemeenschapszin en tolerantie.

Domein 2: Verantwoordelijk opgroeien en opvoeden

Over dit domein

Dit domein omvat in ieder geval prestatieveld 2: Op preventiegerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. Met het oog op een toekomstbestendige, uitgebalanceerde Wmo, lijkt het ons noodzakelijk om dit domein breder te maken.

Alleen met vereende krachten kunnen we werken aan een toekomst waarin burgers zoveel mogelijk op eigen kracht doen en zelfredzaam zijn en hun medeverantwoordelijkheid nemen in de samenleving. Jonge burgers kunnen daar niet vroeg genoeg mee in aanraking komen en in begeleid worden. De focus ligt dus niet alleen op jeugd en gezinnen met een verhoogd risico op wat voor terrein dan ook, maar op *alle* jeugd en gezinnen en op alle bij de opvoeding betrokkenen. Dit is overigens niet iets dat we nu, met de Wmo voor ogen, voor het eerst gaan doen. Dit gebeurt al jaren via het brede jeugdbeleid. Onlangs is de nota Jeugdbeleid Lingewaal 2008-2010 vastgesteld. Onder die noemer zullen we dat ook uitvoering blijven geven aan het jeugdbeleid. Op onderdelen zullen we de verbinding met de geest van de Wmo wat nadrukkelijker leggen.

Agendapunten

Agendapunt 1: Voorbereiding Centrum Jeugd en Gezin (2008 e.v.)

In 2008 gaan we van start met de voorbereidingen voor het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). Uiteindelijk moet in 2011 een landelijk dekkend netwerk van Centra voor Jeugd en Gezin gerealiseerd zijn.

Een CJG is een laagdrempelige en bereikbare voorziening in de buurt waar ouders en jeugdigen vragen kunnen stellen en hulp kunnen krijgen op terrein van opgroei- en opvoedvraagstukken. In regionaal verband starten we met de ontwikkeling van een visie. Op basis hiervan worden afspraken gemaakt met de (deels regionale) back-office partners. Verdere realisering en concretisering gebeurt lokaal.

In 2010 en 2011 zal ondersteuning van opvoeders op het programma staan. Het huidige aanbod op dit terrein is onoverzichtelijk en wordt op verschillende plaatsen versnipperd aangeboden. Gemeenten zullen de regie nemen om opvoedingsondersteuning via het CJG laagdrempelig, vraaggericht en toegankelijk aan te bieden.

Agendapunt 2: Schooluitval terugdringen (2008 e.v.)

Om schooluitval⁵ te bestrijden is de partiële leerplicht vervangen door de kwalificatieplicht⁶. Het succes van deze kwalificatieplicht staat of valt met een goede handhaving door de leerplichtambtenaren. Om de leerplichttaak efficiënt en effectief te kunnen inzetten, wordt door het ministerie van OCW regionalisering gestimuleerd. In 2008 wordt gestart met een onderzoek naar de haalbaarheid van de leerplichtregionalisering in Regio Rivierenland. Daarnaast zal de mogelijkheid tot aansluiting bij het leerplichtbureau in Dordrecht onderzocht worden.

Agendapunt 3: Versteving Onderwijs (2008 e.v.)

Met de introductie van de gewijzigde onderwijsachterstandenwetgeving, zijn de bestuurlijke verhoudingen veranderd. Sindsdien is de Lokale Educatieve Agenda richtinggevend voor een vernieuwend lokaal onderwijs- en jeugdbeleid. Via de Lokale Educatieve Agenda wordt vanaf 2008 ingezet op versteving van het onderwijsbeleid, tezamen met schoolbesturen, voorschoolse voorzieningen en andere lokale maatschappelijke partners.

---

⁵ Cijfers over de omvang en bijzonderheden van schooluitval in gemeente Lingewaal komen binnenkort beschikbaar.

⁶ De kwalificatieplicht is een van de maatregelen om schooluitval van jongeren tegen te gaan en de kwaliteit van startende jongeren op de arbeidsmarkt vergroten. De plicht houdt in dat jongeren zonder startkwalificatie tot hun achttiende verjaardag onderwijs moeten volgen. Met de kwalificatieplicht, die is ingegaan op 1 augustus 2007, is de gedeeltelijke leerplicht komen te vervallen.

Agendapunt 4: Maatschappelijke stages (2010 e.v.)

Vanaf het schooljaar 2011-2012 zijn maatschappelijke stages op middelbare scholen verplicht. Wij zien deze als een instrument in de Wmo om zo jongeren vertrouwd te maken met de samenleving en vrijwilligerswerk. In de loop van 2009 zal de voorbereiding van start gaan. Gemeenten krijgen een aanjagende rol in dit geheel.

Domein 3: Mantelzorg en vrijwilligers gewaardeerd en ondersteund

Over dit domein

Mantelzorg en vrijwilligerswerk, in het bijzonder in de sectoren zorg en welzijn, zijn belangrijke pijlers waar de Wmo op rust. Het gaat immers om de zorg en inzet voor naasten. Mantelzorg staat voor een aantal waarden die de Wmo wil versterken in de samenleving: medemenselijkheid, solidariteit met minder gezonde familieleden en buren, mensen die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor hun omgeving.

Ook vrijwilligers zijn onmisbaar in de civil society; niet voor niets worden zij 'het cement van de samenleving' genoemd. Binnen de keten van 'zelfzorg' tot zorg door een professionele instelling spelen vrijwilligers en mantelzorgers een grote rol. Ondersteuning en waardering is het wel het minste wat we kunnen doen voor mantelzorgers en vrijwilligers.

Agendapunten

Agendapunt 1: Vraaggericht vormgeven aan aanbod mantelzorgondersteuning (2008 e.v.)

Uit landelijke cijfers kunnen we de vraag naar mantelzorgondersteuning in Lingewaal in grote lijnen afleiden. De komende jaren zullen we investeren in mantelzorgers die ondersteuning nodig hebben. De kunst zal vooral zijn om deze mantelzorgers te vinden en hen te wijzen op het bestaan van dat aanbod.

Ondersteuning van mantelzorgers is ook een onderwerp in de regionale samenwerking in het kader van de Wmo. Daar zal, vanuit de lokale ondersteuningsbehoeften in de negen regiogemeenten, bekeken worden welk deel van de ondersteuning efficiënter en effectiever regionaal georganiseerd kan worden.

Lokaal zijn meerdere organisaties betrokken bij het ondersteunen van mantelzorgers. In onze gemeentelijke rol als regisseur willen we een samenhangend aanbod bewerkstelligen en, waar nodig, een *samenwerkend* aanbod. Bij deze samenhang en samenwerking betrekken we ook de organisaties voor vrijwillige zorg. Ook zij kunnen mantelzorgers ondersteuning en verlichting bieden met hun (vrijwillige) inzet in de thuissituatie.

Agendapunt 2: Nieuwe vrijwilligers en het stimuleren van vrijwilligerswerk nieuwe stijl (2010-2011)

Onderzoek heeft uitgewezen dat er steeds meer behoefte aan flexibiliteit in het vrijwilligerswerk ontstaat. Dit om vrijwilligerswerk te kunnen combineren met het vaak drukke hedendaagse leven. Het aantal vrijwilligers dat zich voor langere tijd op structurele wijze inzet, neemt af. Daarvoor in de plaats zien we steeds vaker 'de nieuwe vrijwilliger': deze is ongebonden, werkt kortdurend en projectmatig. Om aan de blijvende en groeiende behoefte aan vrijwillige inzet te voldoen, zijn veel nieuwe vrijwilligers nodig. Groepen met potentieel zijn de Zilveren Kracht (jongere ouderen), jongeren (ook via de maatschappelijke stages), uitkeringsgerechtigden en bedrijven die maatschappelijk ondernemend aan de slag willen. Deze betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de samenleving moet waar mogelijk worden gestimuleerd. Maatschappelijk betrokken ondernemerschap leidt tot win-win-situaties voor bedrijf en samenleving.

Om vrijwilligers aan klussen te koppelen is een directe benadering nodig; mensen op de man af vragen of ze iets willen doen, leidt vaker tot een positief antwoord dan bijvoorbeeld een advertentie. Daarnaast is het van belang het vrijwilligerswerk zoveel mogelijk te flexibiliseren. Een belangrijke opgave is dat organisaties die veel met vrijwilligers werken hun vrijwilligerswerk waar mogelijk in korte, concrete klussen aanbieden.

Tot slot is het van groot belang dat het leveren van arbeid en van vrijwilligerswerk en/of mantelzorg verenigbaar is. Hierin vervullen werkgevers een cruciale rol. De gemeente gaat dit beleid aanmoedigen en heeft hierin ook een voorbeeldfunctie.

Domein 4: Meedoen makkelijker maken

Over dit domein

Meedoen is waar het om draait in de Wmo. Voor sommige (groepen) burgers vergt dit meer dan voor 'de gemiddelde burger'. Zoals in de visie beschreven staat, geldt voor alle inwoners van Lingewaal: zoveel mogelijk op eigen kracht. Waar het beroep op eigen kracht zijn grens bereikt, is de medeverantwoordelijke omgeving aan zet. Als daarop ook vervolgens het maximale beroep is gedaan, zijn er gemeentelijke voorzieningen. Dit domein gaat over de voorzieningen die meedoen makkelijker maken.

Dit domein bevat de verschillende prestatievelden die de centrale doelstelling van de Wmo inhoud geven, namelijk *meedoen*, in het bijzonder voor de speciale Wmo-doelgroepen. Dan hebben we het over de prestatievelden 3 (informatie, advies en cliëntondersteuning, met een centrale rol voor het Wmo-loket), over prestatieveld 5 (bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren voor de bijzondere Wmo-doelgroepen) en prestatieveld 6 (verlenen van voorzieningen gericht op behoud van zelfstandigheid of deelname aan het maatschappelijk verkeer. Bijvoorbeeld Hulp bij het huishouden, rolstoelen en andere vervoersvoorzieningen).

Agendapunten

Agendapunt 1: Verbreding Wmo-loket (2008 e.v.)

In 2008 stellen we een plan op voor de verbreding van het loket de komende jaren. In de jaren daarna zal dit worden uitgevoerd. Zijn we in 2007 van start gegaan met een loket dat vooral gericht was op het verstrekken van de individuele voorzieningen; in 2008 e.v. gaan we ons richten op verbreding van het loket. Het loket biedt informatie, advies en cliëntondersteuning en, waar nodig, toegang tot alle achterliggende voorzieningen.

Het Wmo-loket is niet alleen een manier om de vraag van de burger van een goed en afgestemd antwoord te voorzien; het loket maakt ook inzichtelijk welke (veranderende) vragen er spelen in de samenleving. Op basis hiervan kunnen we bezien of de bestaande sociale infrastructuur in staat is de vragen van een adequaat antwoord te voorzien. Zo bezien vormt het loket de spil in de Wmo. Maar die kwalificatie krijgt het loket niet zomaar; daar moeten we nog wel wat voor doen!

In het loketplan zal in ieder geval aandacht besteed worden aan terugdringing van de bureaucratie.

Agendapunt 2: Jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek (voor het eerst in 2008)

De Wmo verplicht gemeenten om een jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek te houden. Het eerste onderzoek is al gehouden in het voorjaar van 2008. In overleg met de Wmo-raad zullen steeds verbeterpunten worden opgesteld.

Agendapunt 3: Aanpassing verordening en de daarop gebaseerde uitvoeringsregels (2009)

Eind 2008 zal de VNG een nieuwe modelverordening aan gemeenten presenteren. Hierin zijn een aantal noodzakelijke aanpassingen verwerkt. Op basis hiervan zullen we een aangepaste verordening voor gemeente Lingewaal opstellen.

In de uitvoeringsregels zullen we nader invulling geven aan de uitbreiding van het eigen bijdragebeleid binnen de kaders die de raad hiervoor in 2006 heeft vastgesteld in de Kadernota: visie en speelveld.

Agendapunt 4: Cliëntondersteuning (2009 e.v)

In 2009 gaan we ons richten op cliëntondersteuning. Middelen hiervoor vallen (waarschijnlijk) per 2010 onder de regie van de gemeente. In samenwerking met de organisaties die kennis hebben van en vertrouwd zijn met cliëntondersteuning (MEE, Maatschappelijk Werk, ouderenadviseurs) geven we vorm aan een dekkend netwerk van ondersteuning aan cliënten die begeleiding nodig hebben om zo gewoon mogelijk mee te kunnen doen in de samenleving.

Agendapunt 5: Zorgdragen voor algemene voorzieningen (2010 e.v)

Met de Lingewaalse Wmo-visie is vastgelegd dat algemene voorzieningen vóór individuele voorzieningen gaan. Algemene voorzieningen zijn laagdrempelige, collectieve voorzieningen die

gebruik van de vaak duurdere individuele voorzieningen kunnen voorkomen of uit kunnen stellen. Voorbeelden zijn een boodschappen- en klussendienst waarmee bijvoorbeeld een deel van de hulp bij het huishouden kan worden vervangen. Andere mogelijkheden zijn het creëren van een scootermobielpool voor mensen die incidenteel gebruik maken van deze voorziening. Ook toegankelijkheid van voorzieningen als het gemeentehuis, gemeenschapsvoorzieningen en andere accommodaties dragen bij aan zo gewoon mogelijk mee kunnen doen. In overleg met de Wmo-raad gaan we vanaf 2009 met dit onderwerp aan de slag.

Agendapunt 6: Ondersteunende begeleiding (2010 of 2011)

Ergens in de uitvoeringsperiode van dit beleidsplan zal ook de ondersteunende begeleiding waarschijnlijk overkomen vanuit de AWBZ richting gemeenten. Ondersteunende begeleiding gaat bijvoorbeeld over het compenseren van verloren regelvermogen waardoor de cliënt geen regie over zijn eigen leven kan voeren: het plannen van activiteiten, regelen van dagelijkse zaken, het nemen van besluiten, structureren van de dag en het organiseren van sociale participatie. Meer concrete voorbeelden zijn hulp bij bezoek aan het zwembad, bij het beheren van geld of regelen van vervoer op maat om deel te nemen aan activiteiten.

Zoals eerder bij de hulp bij het huishouden, zal ook deze vorm van ondersteuning via het loket verstrekt gaan worden. Ook hierbij zal waarschijnlijk sprake zijn van een regionaal aanbestedingstraject. Dit zal leiden tot contracten met meerdere aanbieders van ondersteunende begeleiding opdat de klant keuze geboden wordt.

Domein 5: Regie op preventie, zorg en opvang

Over dit domein

Dit domein gaat over (groepen) kwetsbare burgers. Het omvat in ieder geval de prestatievelden:

7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Verslavingsbeleid.

Maar we kijken niet alleen naar deze drie prestatievelden. Ook het gezondheidsbeleid – nauw verwant aan de Wmo – betrekken we er nadrukkelijk bij, met name waar het over preventie gaat. Preventie is noodzakelijk om problemen te voorkomen. Als hulpvragen voorkomen of uitgesteld kunnen worden, of als lichtere (preventieve) vormen van ondersteuning kunnen bevorderen dat mensen het zelfstandig redden, zijn zwaardere, meer ingrijpende en vaak duurdere vormen niet, of later pas, nodig. Dat is niet alleen goed voor het welbevinden van mensen, maar werkt bovendien kostenbesparend.

Dit domein gaat ook over het brede veld van zorg voor ouderen en gehandicapten. In dit veld is vermaatschappelijking⁷ aan de orde. Vermaatschappelijking is geïnitieerd in de zorgsector maar heeft zijn uitwerking op de hele samenleving. Het pad van instituutbewoner naar 'gewone' burger is niet zonder hobbels. Met de grote veranderingsoperaties met name in de zorgsector, is tevens sprake van een veranderende rolverdeling. De hoofdrol voor de zorgsector verschuift naar een rol in het samenwerkende netwerk rondom kwetsbare burgers.

Mensen die zo lang mogelijk zelfstandig (willen) blijven wonen, zullen daar, naar mate ze ouder worden, in toenemende mate hulp en ondersteuning bij nodig hebben. Ook hier geldt dat het uitgangspunt ligt bij de eigen kracht, het zwaartepunt bij de medeverantwoordelijke omgeving, maar het vangnet van de gemeente is hier nadrukkelijk ook aan de orde. Dat vergt een goede zorg- en ondersteuningsstructuur, al dan niet deels via commerciële aanbieders vormgegeven. Over dit alles gaat dit domein.

Agendapunten

Agendapunt 1: Consultatie Bureau voor Ouderen (2009 of 2010)

Zo mogelijk al in 2009, anders in 2010, zal in Lingewaal een Consultatiebureau voor Ouderen (CBO) van start gaan. Een CBO wil ouderen in staat stellen zo lang mogelijk in welzijn zelfstandig keuzes te maken voor de wijze waarop zij hun leven inrichten. Ook is het opsporen van risico's op hogere leeftijd en het bevorderen van een gezonde leefwijze het doel, bij voorkeur zo vroeg mogelijk zodat gezondheidswinst op latere leeftijd kan worden geboekt. Hoewel het woord bureau anders doet vermoeden, gaat het CBO meer over een *functie* dan perse over een *fysiek aanwezig* bureau. Deze functie omvat ook samenwerking met huisartsen en zorgaanbieders. Het CBO werkt klantgericht, laagdrempelig, integraal en levert periodieke en preventieve zorg voor ouderen.

Agendapunt 2: Lokale gezondheidsbeleid (2009 e.v.)

In 2008 wordt in regionaal verband een nieuwe gezondheidsnota opgesteld. Dit op basis van de onderzoeken van de GGD. Aan de hand daarvan wordt een lokale gezondheidsnota opgesteld. Het doel van gezondheidsbeleid is het op peil houden en waar nodig verbeteren van de gezondheidssituatie van inwoners.

Agendapunt 3: SEGV (2008 e.v.)

Als gevolg van Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV) leven hoger opgeleiden langer en bovendien leven zij langer in goede gezondheid. Een deel van de oorzaken van dit als onrechtvaardig ervaren verschil is vermijdbaar. Het opsporen en bestrijden van deze vermijdbare

---

⁷ Vermaatschappelijking staat voor het streven naar een zo groot mogelijke maatschappelijke integratie van voorheen instituutbewoners door hen zo gewoon mogelijk te laten wonen in een wijk en zo gewoon mogelijk aan het maatschappelijke leven deel te laten nemen.

verschillen is de inzet van het regionale uitvoeringsprogramma SEGV dat in 2008 wordt opgesteld. Uitvoering daarvan gebeurt in 2009-2011.

Een onderdeel van het regionale SEGV-programma vormt bestrijding van eenzaamheid. Het bestaan van eenzaamheid onder ouderen hebben we niet onderzocht in Lingewaal, maar we vermoeden dat een deel van de door het CPB en NIZW berekende 1 tot 1,5 miljoen eenzame ouderen in Lingewaal zal wonen.

Agendapunt 4: gezondheidscentrum Asperen (2008 e.v)

In 2008 wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid een gezondheidscentrum te realiseren in de voormalige brandweerkazerne aan de Voorstraat. Als dit een realistische mogelijkheid is, zullen in 2009 planologische procedures worden doorlopen en kan er gebouwd worden in 2010. De woningstichting zal als vastgoedontwikkelaar optreden. Naar verwachting zullen zich in dit centrum tenminste een huisarts, het consultatiebureau, thuiszorg, fysiotherapie en mogelijk een tandarts vestigen.

Agendapunt 5: Evaluatie van het aanbod in het licht van de ervaringen: is het passend en is het sluitend? (2011)

Op basis van de eerste vier uitvoeringsjaren van de Wmo, het ontstane inzicht in de vraag, de inspanning van alle partijen op de vele agendapunten binnen alle zes de domeinen, moeten we in 2011 in staat zijn om te komen tot onderbouwde uitspraak over de mate van passendheid en sluitendheid van het aanbod op het hele terrein van preventie, zorg en opvang. De uitkomst hiervan kunnen we gebruiken als basis voor de agenda voor het volgende vierjarige Wmo-beleidsplan.

Domein 6: Anders en samen te werk

Over dit domein

In onze Wmo-visie hebben we geconstateerd dat de Wmo in feite een mentaliteitsverandering vraagt. De kern van deze mentaliteitsverandering is dat burgers (waar mogelijk) meer zichzelf en elkaar gaan helpen en minder op de overheid moeten leunen. Alleen dan is het vangnet van voorzieningen betaalbaar en beschikbaar te houden voor die mensen die het echt nodig hebben.

Als gemeente beseffen wij dan ook dat wij niet alleen nieuwe taken hebben gekregen met de Wmo maar dat we, ten behoeve van de mentaliteitsverandering, ook dingen *anders* moeten gaan doen. En dat geldt zeker niet alleen voor de gemeente, maar ook voor ons maatschappelijk middenveld van instellingen en organisaties, en ook voor burgers en bedrijven. In feite is het organiseren van verandering een maatschappelijk vraagstuk op zich. Gemeente, organisaties en de samenleving moeten zichzelf in feite opnieuw uitvinden in het licht van de noodzakelijke veranderingen. Dat betekent dat we niet alleen andere dingen moeten gaan doen, maar ook de dingen anders zullen moeten gaan doen. Of zoals een Chinese wijsheid stelt: Als we blijven doen wat we altijd al deden, krijgen we wat we altijd al hadden.

Agendapunten

Agendapunt 1: De Wmo-raad (2008 e.v.)

Wmo-beleid kan alleen in samenspraak met betrokkenen gemaakt worden. Alleen dan verwerven we het draagvlak dat we nodig hebben om de noodzakelijke veranderingen te kunnen verwezenlijken. De Wmo-raad vertegenwoordigt alle primaire doelgroepen van de Wmo (bijvoorbeeld: kwetsbare ouderen, jongeren, mensen met beperkingen). In 2007 en een deel van 2008 zijn de voorbereidingen van start gegaan voor de oprichting en bemensing van de Wmo-raad. In mei 2008 start de raad daadwerkelijk. In deze eerste Wmo-beleidsperiode zal de Wmo-raad werkenderwijs zijn rol en positie in gaan nemen in het Wmo-beleid in de volle breedte.

Agendapunt 2: Communicatie met de burger (hele beleidsperiode)

Een mentaliteitsverandering vergt dat nieuwe denkbeelden, visie en beleid breed uitgedragen worden. Communicatie is daarbij een belangrijk middel. Dit zal voor verschillende doelgroepen (de speciale Wmo-doelgroepen, instellingen en organisaties en de burger in het algemeen) met maatwerk vormgegeven moeten worden. De gebruikelijke kanalen zullen worden gebruikt, maar ook zullen we op zoek gaan naar andere manieren om burgers te bereiken. Speciale aandacht vraagt de groep laaggeletterden. Afgeleid uit landelijke cijfers, gaat het in Lingewaal om zeker 500 laaggeletterde mensen. Doorgaans lopen zij niet met dit ongemak te koop.

Agendapunt 3: Regie en competenties (2009 e.v.)

De beleidsmedewerkers en medewerkers van het Wmo-loket gaan hun bijdrage leveren in het bewerkstelligen van veranderingen in de buitenwereld. Daarvoor hebben zij competenties nodig, daarvoor zijn regievaardigheden nodig en daarvoor is samenwerking wezenlijk. Een opleidingstraject is hiertoe noodzakelijk, evenals een coachende rol van de leiding van de afdeling en een cultuur waarin de nieuwe werkwijze in alle openheid uitprobeerbaar kan worden.

Agendapunt 4: Betere signalering/meer vraaggerichtheid (2009 e.v.)

Zowel de loket-medewerkers als diverse organisaties die contacten hebben met klanten en/of bij mensen thuis komen, signaleren knelpunten en ondersteuningsbehoeften. Als hier zo snel mogelijk wat aan gedaan wordt, kan daarmee vaak erger voorkomen worden.

Al die individuele signalen opgeteld, laten trends en ontwikkelingen zien waar met beleid op ingespeeld moet worden. Deze trends en ontwikkelingen worden ook zichtbaar gemaakt via allerlei onderzoeken die (ook) in onze gemeente worden gedaan en bijvoorbeeld ook in contacten met instellingen. We willen de signalen die zowel door de loketmedewerkers als de beleidsmedewerkers worden opgepikt, systematischer gaan verzamelen en analyseren. Zo ontstaat inzicht in de (veranderende) vraag en kunnen we het aanbod passend houden of maken bij de vraag. Op basis hiervan kunnen we tevens de gemeentelijke regierol verder uitbouwen.

Agendapunt 5: Integraal loket/tegengaan eilandjes (2010 e.v.)

Omdat het loket de spil is in hoe anders en samen te werk kan worden gedaan, mag het niet ontbreken als agendapunt (ook) op dit domein. Eind 2010 willen we een Wmo-loket gerealiseerd hebben dat de spilrol in de Wmo waar kan maken. Het verbredingsplan dat als eerste agendapunt op domein 4 wordt opgesteld, maakt inzichtelijk hoe we dat gaan bereiken.

Agendapunt 6: Toekomstgerichte inrichting team Welzijn (2011)

Uitwerking geven aan de (lokale) Wmo-visie betekent dat het team Welzijn (beleidsmedewerkers welzijn, zorg en onderwijs en de medewerkers van het Wmo-loket) zowel op regie, op beleid als op uitvoering veel ervaring zal hebben opgedaan (zie ook agendapunt 3). Niet alleen binnen de eigen gelederen, maar ook in de samenwerking met de vele partners van buiten; de Wmo-raad, de professionele en vrijwilligersorganisaties. Dan hebben we meer zicht op wat werkt en wat niet om samenwerking en interactie te stimuleren, om de mentaliteitsverandering in de samenleving te bewerkstelligen, enz. Op basis van alle opgedane ervaringen komen we aan het eind van de eerste vierjarige beleidsperiode met een voorstel voor een passende structuur en cultuur het gemeentelijke Wmo-team en voor de samenwerking van dit team met andere afdelingen die (ook) met de Wmo van doen hebben. Want alles welbeschouwd: de Wmo gaat over de hele samenleving en dat is nu net ook het werkgebied van de hele gemeentelijke organisatie.

De Wmo-agenda 2008-2011 samengevat:

Domeinen	2008	2009	2010	2011
1. Zelfstandig en samen leven in iedere kern	1. Leefbaarheidsonderzoek			
		2. Woon-zorg-voorzieningen		
			3. Visie op voorzieningen als basis voor accommodatiebeleid	
				4. Effectief kerngericht werken
2. Verantwoordelijk opgroeien en opvoeden	1. Centrum jeugd en gezin voorbereiden			
	2. Schooluitval terugdringen			
	3. Versteving onderwijs			
			4. Maatschappelijke stages	
3. Mantelzorgers en vrijwilligers gewaardeerd en ondersteund	1. Vraaggericht vormgeven aan mantelzorgondersteuning			
			2. Nieuwe vrijwilligers en vrijwilligerswerk nieuwe stijl	
4. Meedoen makkelijker maken	1. Verbreding Wmo-loket			
	2. KTO ⁸	KTO	KTO	KTO
		3. Aanpassing verordening en uitvoeringsregels		
		4. Clientondersteuning uitbouwen		
			5. Zorgdragen voor <i>algemene</i> voorzieningen	
			6. Ondersteunende begeleiding naar gemeente?	
5. Regie op preventie, zorg en opvang	1. Consultatieburo ouderen			
	2. Lokaal gezondheidsbeleid vormgeven...	...en uitvoeren		
	3. SEGV-beleid vormgeven....	....en uitvoeren		
	4. Gezondheidscentrum Asperen voorbereiden		Gezondheidscentra in andere kernen voorbereiden	
				6. Evaluatie aanbod: passend en sluitend?
6. Anders en samen te werk	1. Wmo-raad in werking	Uitbouw werking Wmo-raad		
	2. Communicatie met burger			
		3. Regie en competenties		
		4. Betere signalering en vraaggerichtheid		
			5. Loket als spil in Wmo gaat eilandjes tegen	
				6. Toekomstgerichte organisatie van het Wmo-team

⁸ Klanttevredenheidsonderzoek dat jaarlijks moet worden uitgevoerd. De uitslag is jaarlijks voor 1 juli beschikbaar.

Hoofdstuk 3: Financieel kader

Wmo-beleid in balans met de beschikbare middelen en de toekomstige ontwikkelingen

De voornemens in het beleidsplan zullen jaarlijks financieel vertaald worden in een jaarplan. In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van het financiële kader beschreven.

Voor de Wmo kunnen we stellen dat er een speelveld is in de begroting dat omvat:

- de middelen die voorheen in de Wvg omgingen
- de middelen die voorheen in de welzijnswet omgingen
- de middelen die zijn overgeheveld van de AWBZ naar het gemeentefonds (o.a. de Hulp bij het huishouden en ambtelijke uitvoeringskosten, een aantal specifieke regelingen)

Het eerste en derde onderdeel zijn redelijk exact te bepalen. Voor het onderdeel welzijnswet is dat minder goed mogelijk. Afhankelijk van de brede of de smalle insteek, maakt de totale Wmo 30 tot 40% van de gemeentebegroting uit. Een niet onaanzienlijk speelveld voor de Wmo dus.

Gemeenten hebben de beleidsvrijheid om de middelen op dit brede speelveld naar eigen goeddunken in te zetten, maar er zijn natuurlijk via eerder aangenomen beleid wel vele verplichtingen vastgelegd die niet van de ene dag op de andere kunnen worden stopgezet.

Voor het Wmo-beleidsplan (en de vele beleidsvoornemens die daar deel van uitmaken) geldt dat het financieel niet haalbaar is als er alleen maar beleid bijkomt en er niets vanaf gaat. Bovendien voorzien we een aantal risico's:

Stijgende vraag en kosten van individuele voorzieningen

Als we niets veranderen, kunnen we verwachten dat we de komende jaren, als gevolg van met name vergrijzing, te maken krijgen met een toenemende vraag naar individuele voorzieningen (Hulp bij het huishouden, rolstoelen, scootmobielen, vervoersvoorzieningen en woningaanpassingen). De hulp bij het huishouden is in 2008 opnieuw aanbesteed en dat leidt tot tariefsverhoging voor alle niveaus van hulp. De kosten zullen dus om twee redenen stijgen: stijgende vraag en stijgende prijzen.

Dure woningaanpassingen

Dure woningaanpassingen kunnen sinds de invoering van de Wmo niet meer bij het Rijk gedeclareerd worden. Zij vormen daarmee een risico voor gemeenten. In 2007 en 2008 is al € 60.000 gemiddeld per jaar aan de orde.

Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden. De Wmo-visie biedt handvatten om deze keuzes te maken. De visie in een notendop:

Ijkpunt is 'sociale kwaliteit', uitgangspunt is eigen kracht van mensen zoveel mogelijk benutten (wat kun je zelf doen, regelen en zelf betalen), zwaartepunt ligt bij de medeverantwoordelijkheid en de gemeente faciliteert en stimuleert deze krachten van de civil society en staat in ieder geval klaar met een vangnet.

Ten tijde van de vaststelling van de Wmo-visie is een aantal uitgangspunten bepaald op terrein van financiële haalbaarheid:

- Sociale kwaliteit is het leidend principe in Lingewaal. Mogelijke meerkosten voor kwetsbare groepen worden daarbij niet uit de weggegaan.
- Actiever beleid ten aanzien van eigen bijdragen en efficiënter gebruik van hulpmiddelen is nodig. Voorkomen moet worden dat mensen teveel aan eigen bijdragen betalen.
- De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten
- Breder kijken dan de Wmo zelf en bezien welke partners en subsidieregeling een bijdrage kunnen leveren aan de doelstelling van de Wmo: meedoen.

Tegenover deze uitgaven moet staan dat we de komende jaren gaan kijken naar mogelijkheden om een aantal voorzieningen als *algemeen gebruikelijk* aan te merken en ze niet langer te vergoeden. Ook zullen we vanuit het sterkste schouders-principe opnieuw bezien wat redelijk is om zelf te betalen.

Er is een groeiende groep goed bemiddelde ouderen. We tasten de sociale kwaliteit niet aan als zij een groter aandeel bijdragen in de kosten of voorzieningen zelfs geheel voor eigen rekening nemen.

Er zal een monitor worden ontwikkeld die een aantal belangrijke Wmo-indicatoren in beeld brengt, en met name veranderingen hierin, snel weergeeft. Voorbeelden van die indicatoren zijn:

- Aantallen aanvragen voor rolstoelen, scootmobielen, parkeerkaarten enz.
- De toe- of afname van verstrekte voorzieningen
- Het aantal aanvragen voor dure woningaanpassingen.
- Enz

Ook zal de monitor de stand van de verschillende Wmo-budget-onderdelen inzichtelijk maken.

Op basis van de monitor wordt in principe twee keer per jaar een rapportage opgesteld, tenzij er een alarmlichtje gaat branden op onze monitor dat noopt tot tussentijdse rapportage.

Bijlage 1: Domein-indeling versus indeling in prestatievelden

Zes domeinen	Welke prestatievelden en beleidsvelden rekenen we bijvoorbeeld tot dit domein
Zelfstandig en samen leven in iedere kern	<ul style="list-style-type: none"> - prestatieveld 1: het bevorderen van sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten - wonen en ruimtelijke ordening
Verantwoordelijk opgroeien en opvoeden	<ul style="list-style-type: none"> - prestatieveld 2: op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden - het brede jeugdbeleid (dus ook de jeugd zonder problemen) - onderwijsbeleid (bijvoorbeeld maatschappelijke stages en lessen in burgerschap)
Mantelzorg en vrijwilligers gewaardeerd en ondersteund	<ul style="list-style-type: none"> - prestatieveld 4: het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers - onderdelen van beleid op terrein van werk en inkomen, bijvoorbeeld gericht op het uitbreiden van het vrijwilligerspotentieel en op het mogelijk maken van de combinatie werk en mantelzorg - Maatschappelijk betrokken ondernemerschap
Meedoen makkelijker maken	<ul style="list-style-type: none"> - prestatieveld 3: het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning - prestatieveld 5: het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem - prestatieveld 6: het verlenen van voorzieningen aan mensen met beperkingen of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychisch sociaal probleem
Regie op preventie, zorg en opvang	<ul style="list-style-type: none"> - prestatieveld 7: het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang - prestatieveld 8: het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg - prestatieveld 9: het bevorderen van verslavingsbeleid - onderdelen van lokaal gezondheidsbeleid - onderdelen van het ouderenbeleid - ontwikkeling van de markt van ondersteunende diensten
Anders en samen te werk	<p>De veranderingen in de geest van de Wmo komen er niet vanzelf. Dat vergt een andere wijze van werken, tot uitdrukking komend bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in de wijze van betrekken van cliëntgroepen bij beleidsontwikkeling en uitvoering, - in een goede rolverdeling en goede samenwerking en een uitgebalanceerde gemeentelijke regierol - in terugdringen van de regeldichtheid - in de wijze van communiceren over beleid en uitvoering

Bijlage 2: De huidige vraag, het aanbod en de ontwikkelingen; wat weten we en wat niet?

Domein 1: Zelfstandig en samen leven in iedere kern		
	Wat weten we	Wat weten we (nog) niet
Vraag (welke - groepen - vragers zijn er te onderscheiden, wat weten we van hun vraag, stijgt deze of daalt deze, verandert de vraag van aard)	<p>Is voor een deel terug te vinden in bestaande onderzoeken (nulmeting Wmo, Wbo, toetsingskader zorg, Emovo enz.)</p> <p>Als gevolg van ontgroening en vergrijzing zal de zorgvraag toenemen.</p> <p>De vraag naar aangepaste en aanpasbare huizen zal toenemen.</p> <p>Ook de vraag naar wonen met zorg en welzijn zal toenemen</p> <p>Vraag naar intramurale zorg is bekend.</p>	<p>Hoe de leefbaarheid in de verschillende kernen wordt ervaren (onderwerp van het leefbaarheidsonderzoek dat aanstaande is)</p> <p>Hoe het voorzieningenniveau in de kernen wordt ervaren.</p>
Aanbieders	<ul style="list-style-type: none"> -cwl -welzijnsinstellingen -onderwijs -zorg (eerstelijns, intramuraal en extramuraal) -winkels, banken etc. -gemeente -(straks) CJG -SWOL en jongerenwerk -politie 	<p>Of het aanbod van de verschillende instellingen past bij de vraag en of het aanbod past bij de toekomstige vraag.</p> <p>Is het aanbod bereikbaar, toegankelijk, bekend en geschikt?</p> <p>Is er voldoende en passend aanbod voor alle doelgroepen?</p>
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> -(dubbele) vergrijzing - leefbaarheidsonderzoek wordt gehouden - woningbehoeftenonderzoek -gezondheidsprofiel Lingewaal - Toetsingskader zorgvoorzieningen Lingewaal - ontwikkeling van woon-services zones - ontwikkeling van gezondheidscentra per kern - Lingewaal als eerste groene gemeente na de randstad -ontwikkelen van woon-zorg -afstand tussen gemeente als instituut en de kernen 	<ul style="list-style-type: none"> -toekomst agrarische sector -ondersteuningsvraag detailhandel (vitale voorziening) -hoe effectief wijk/kerngericht te werken

Domein 2: Verantwoordelijk opgroeien en opvoeden		
	Wat weten we	Wat weten we (nog) niet
Vraag	<p>Groepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -jongeren -ouders -onderwijs -politie -jeugdwerk <p>De vraag:</p> <ul style="list-style-type: none"> -toename leerplichtzaken -overgewicht & alcoholgebruik -complexere zorgvraag <p>80% van de jeugd groeit op zonder noemenswaardige problemen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -vraag naar de vraag -jongerenonderzoek (Emovo) -invulling ontmoetingsplekken 12+ -behoefte speelvoorzieningen
Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> -voorschoolse voorzieningen (peuterspeelzaal, buitenschoolse opvang) -basis en voortgezet onderwijs -1^e lijns zorg -jeugdgezondheidszorg -jongerenwerkster -gemeente -jeugdwerk -amw-ggz -netwerk jeugdhulpverlening 	<ul style="list-style-type: none"> -helder aanbod opvoedingsondersteuning -uitkomst leefbaarheidsonderzoek
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> -agenda jeugdbeleid 2008-2010 -komst centra voor jeugd en gezin (CJG) -onderzoek regionalisering leerplicht -woningbehoefte -“digitalisering” jeugd -onderwijsbeleid mbt passend onderwijs - maatschappelijke stages 	<ul style="list-style-type: none"> - verschijningsvorm CJG

Domein 3: Mantelzorgers en vrijwilligers ondersteund en gewaardeerd		
	Wat weten we	Wat weten we (nog) niet
Vraag	<p>Toenemend aantal ouderen, alleenstaanden, mensen met beperkingen die zo gewoon mogelijk wonen en meedoen in de samenleving.</p> <p>Toenemend aantal mantelzorgers en vrijwilligers nodig. Daarmee toenemende behoefte aan ondersteuning.</p> <p>Naar landelijke maatstaven heeft Lingewaal ongeveer 2000 mantelzorgers. De helft daarvan heeft behoefte aan ondersteuning.</p>	<p>Aard en omvang vraag voor ondersteuning van mantelzorgers</p> <p>Hoe mantelzorgers die ondersteuning nodig hebben op te sporen?</p>
Aanbod	<p>Meldpunt Helpende Hand Lingewaal: incidentele hulp door vrijwilligersorganisaties, aanvullend op prof. organisaties</p> <p>Steunpunt. Vrijw. Werk Lingewaal: Koppelen vraag/aanbod Ondersteuning vrijwilligers en organisaties bv. deskundigheidsbevordering.bevord.</p> <p>Steunpunt. Mantelzorg Tiel: prakt./emotionele ondersteuning Info en advies</p>	<p>Is het aanbod passend en voldoende in verhouding tot de vraag</p>
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> - Toenemende bewustwording van belang van mantelzorg en vrijwilligerswerk en daarmee toenemend draagvlak voor ondersteuning - Eigen kracht conferenties - Maatschappelijke stages 	

Domein 4: Meedoen makkelijker maken		
	Wat weten we	Wat weten we (nog) niet
Vraag	<ul style="list-style-type: none"> - toenemende vraag naar ondersteuning onder bijzondere doelgroepen van de Wmo - Groeiend aantal complexere vragen - vraag niet altijd gericht op zorg maar op leefomgeving 	<ul style="list-style-type: none"> - Inzicht in omvang doelgroepen (dementie, ouderdomsziekten, enz) - hoe signalen om te zetten in aanbod/actie - Geen inzicht in vragen van burgers die Wmo-loket niet vinden - behoefte aan cliëntondersteuning
Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente via Wmo-loket voor informatie, advies, cliëntondersteuning en voorzieningen - MEE - Steunpunt mantelzorg Helpende Hand Lingewaal - Ouderenadvisering - SWOL: open eettafel, klussendienst, enz - Maatschappelijk werk - Helpende Hand - Formulierenbrigade - Diverse aanbieders van hulp bij het huishouden - voorzieningen als rolstoelen, scootmobielen - Regiotaxi - toenemende behoefte aan samenwerkend aanbod bij complexere hulpvragen 	<ul style="list-style-type: none"> - Het bereik van de organisaties is niet in beeld - Sociale kaart: ontbreken er nog vormen van aanbod? - Verhouding aanbod tot (groeierende) vraag - criteria wanneer voor welk aanbod in aanmerking - wie doet wat
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> - mondiger, daadkrachtigere en draagkrachtigere burgers - groep alleenstaanden stijgt - invulling geven aan het compensatiebeginsel van de Wmo - bekostiging van toenemend gebruik van ondersteunende voorzieningen - vragen zo vroeg mogelijk opsporen waardoor aard van de ondersteuning lichter en goedkoper kan zijn - Middelen voor cliëntondersteuning onder gemeentelijke regie - Ontwikkeling woon-zorg-zones is nodig, maar nog niet voldoende op stoom - toename digitale dienstverlening - Eigen krachtconferenties - van aanbod- naar vraagsturing - afstemming beleid met beleid RSD - wens tot terugdringing van bureaucratie 	<ul style="list-style-type: none"> - hoe de afstand van gemeente tot kernen te verkleinen - Goede manieren om alle inwoners te bereiken die met vragen of behoeften zitten - Ontwikkelingen op gebied van mobiliteit - kansen die ontwikkelingen als gezondheidscentra en centra voor jeugd en gezin gaan bieden

Domein 5: Regie op preventie, zorg & opvang		
	Wat weten we	Wat weten we (nog) niet
Vraag	<p>Vragers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - (kwetsbare) Burgers; - Lage SES-groep; - Mensen met beperking <p>De vraag stijgt; De aard van de vraag verandert in die zin dat deze complexer wordt omdat er sprake is van meervoudige problematiek.</p> <p>Behoeftte aan aangepast sporten</p> <p>Toename eenzaamheidsproblematiek Toename meervoudige problematiek. Steeds meer particuliere initiatieven voor wonen met zorg (bijv Thomashuizen)</p> <p>Steeds meer particuliere voorzieningen voor ondersteuning (bijv. kapper aan huis)</p>	<p>Vragers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omvang van de specifieke doelgroepen - Aanpak hoe deze burgers te bereiken of te voldoen aan de behoeften (bijv. opzet woon/zorgzone)
Aanbod	<p>GGZ, GGD, Swol, MEE, Maatschappelijk werk, Gemeente, Crisisopvang, Dagopvang, Verslavingszorg, Kerken</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gegevens (aantal cliënten) van de instanties; - Toelatingscriteria instanties; - Wijze van onderlinge samenwerking; - Wijze van communicatie richting andere instanties.
Ontwikkelingen (ontwikkelingen de komende jaren in de samenleving, in de regio, ontwikkelingen specifiek in Lingewaal, beleidsmatige ontwikkelingen)	<ul style="list-style-type: none"> - Toename van de hulpvragen; - Meer (h)erkenning van problematiek; - Stimuleren/bevorderen gezond leefgedrag; - Nadruk op preventie (bijv. ontwikkeling cbo). - Schulphulpverlening en minimabeleid intensiveren - Clientondersteuningsmiddelen naar gemeenten per 2010 - Gezondheidsbeleid ontwikkelen in 2008 Gezondheidscentrum in Asperen en later ook in andere kernen - Overgewicht tegengaan - Alcoholmatiging - Wonen-zorg-welzijn integreren en afstemmen op veranderende vraag - Huiselijk geweld beleidsmatig steeds meer aandacht - Sportstimulering 	<ul style="list-style-type: none"> - Methode om probleemgezinnen in beeld te brengen; - Een goede sociale hulpverlenings kaart ontbreekt.

Domein 6: Anders en samen te werk

- Visie op de Wmo moet gaan leven: uitgangspunt bij eigen kracht, zwaartepunt bij medeverantwoordelijkheid, gemeente zorgt in ieder geval voor vangnet
- Behoeftte aan meer regie: in eerste plaats door burger zelf, verder door casemanager die meerdere hulpvormen om klant heen organiseert en door gemeente om aanbod vraaggericht, integraal en afgestemd te organiseren
- Interactief beleid: via Wmo-raad en betrekken van relevante partners bij beleidsuitwerking
- Van Aanbodgerichtheid naar vraaggestuurdheid:
- systematischer signaleren en analyseren van trends en ontwikkelingen
- Wmo-loket als spil in de Wmo: ontmoetingspunt van vrager met Wmo-visie in gemeente, manier om meer inzicht in vraag te krijgen en daarmee uitspraken kunnen doen over aanbod: is het voldoende en passend?
- Kunst van het combineren: voorzieningen met elkaar combineren in 1 accommodatie
- Kleinschaligheid van Lingewaal als kans oppakken: korte lijnen, overzichtelijk veld.
- Verwachtingen goed managen: niet meer ambities dan uitvoerbaar in licht van ambtelijke capaciteit

Bijlage 3: Wat is nu goed en wat kan beter, welke kansen en bedreigingen brengt de toekomst

Domein	Wat is goed (nu)	Wat kan beter (nu)	Kansen (toekomst)	Bedreigingen Toekomst)
Zelfstandig en samenleven in iedere kern	Kleinschaligheid Sociale samenhang Woonklimaat	Samenhang tussen sociaal en fysiek beleid Zelfwerkzaamheid en zelfredzaamheid Mobiliteit en toegankelijkheid	Samenhang woon-zorg Medefinanciering door partners als CWL en provincie Initiatief, regie en samenwerking bewust aanzwengelen	Demografische ontwikkelingen Bestuurskracht: vertrouwen in de overheid Financiële positie van de gemeente
Verantwoordelijk opgroeien en opvoeden	Aandacht voor zorgleerlingen Goed beeld van jongeren De voorschoolse periode	Bereiken speciale doelgroepen Steviger onderwijsbeleid Opvoedingsondersteuning: helder, toegankelijk, laagdrempelig en tijdig.	Centrum voor Jeugd en Gezin Ouders aanspreken en ondersteunen	Leefstijl/ongezond gedrag Schooluitval
Mantel zorgers en vrijwilligers gewaardeerd en ondersteund	Bestaan van huidige organisaties Alle doelgroepen Koppeling vraag en aanbod	Inzichtelijkheid verbeteren Samenwerking en communicatie Overzicht van het bestaande bestand	Professionalisering Aanvulling vrijwilligersbestand met andere doelgroepen Clusteren	Kleinschaligheid (bestaansrecht) Vergrijzing en ontgroening Overlap
Meedoen makkelijker maken	Integrale mensbenadering Signalen oppakken Oprichting Wmo-raad	Interventies plegen binnen mogelijkheden van klant en omgeving Sociale kaart bekend en actueel Inspraak burgers	Besparing kosten Doorverwijzing naar juiste instanties Inzicht in behoefte/vragen van alle doelgroepen	Veranderingen binnen organisaties en onder inw Bemoeizucht/eigen verantwoordelijkheid Teveel ineens willen
Regie op preventie, zorg en opvang	Groot aanbod Omvat alle inwoners Kleinschaligheid	Samenhang aanbod Bekendheid vraag/omvang doelgroep Sociale kaart	Sluitend aanbod Ontsluiting aanbod Specifieker aanbod	Overlap Bemoeizucht Ontnemen van eigen verantwoordelijkheid Toename aantal en complexiteit
Anders en samen te werk	Integraal loket Laagdrempeligheid Dienstverlening	Participatie Naamsbekendheid Betrekken instellingen	Herijking welzijnsbeleid Medewerkers Tegengaan eilandjescultuur	Samenwerking geen doel op zich Kleinschaligheid (geen specialisaties/middelen) Ontgroening

Lijst met gebruikte afkortingen

AMW	Algemeen maatschappelijk werk
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
GGD	Consultatiebureau voor ouderen
GGZ	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
CPB	Centraal Plan bureau
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
KTO	Klanttevredenheidsonderzoek
MEE	Geen afkorting: organisatie die cliëntondersteuning biedt aan Wmo-doelgroepen
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
SES	Sociaal Economische Status
SEGV	Sociaal-economische gezondheidsverschillen
SMART	Acroniem voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel Realistisch en Tijdgebonden
SWOL	Stichting Welzijn Ouderen Lingewaal
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning